

Jälleenrakennuskausi

Viimeisin vilkkaan rakentamisen kausi sijoittuu jälleenrakennuskaudelle. Tuolloin rakennettiin Otto-Ilmari Meurmannin kaavaluonnoksen (vuodelta 1932) mukaisesti uudet alueet Hauskankadun pohjoispään, Kalevankadun ja Emolankadun varsille. Tuolle ajalle luonteenomaista on rakennusten ”noppamaisuus” ja rakennusmassan kasvaminen syvyys ja korkeussuunnassa vanhaan rakennuskantaan verraten. Rakennukset on sijoitettu yhtenäiseen linjaan hiukan kauemmas kadulinjasta kuin aiemmin (poikkeuksena Hauskankatu). Alueita leimaakin rehevä kasvillisuus, joka rajaa tontit katutilasta.

Uudisrakentaminen

Emolan rakennuskantaa on uusittu 60-luvulta lähtien osin hyvinkin erottuvilla ratkaisulla. Uudisrakennukset ovat siellä täällä vanhan rakennuskannan seassa. Uudistumiseen on vaikuttanut ehkä eniten kaavoituksen myötä tonteille annettu rakennusoikeuden määrä sekä yleiset asumiseen liittyvien tarpeiden muutokset. Uudisrakentamisessa ovat näkyvissä kunkin rakennusajan tyypilliset piirteet. Suurimpana kokonaisuutta rikkovana ominaisuutena uudisrakennuksissa on niiden suurempi koko vanhoihin rakennuksiin nähden, vanhasta poikkeava sijoittelu tontille ja ”modernit” materiaalivalinnat.

Rouhialankadun varressa talot on pääosin korvattu uusilla. Eteläpään kerrostalot ovat täysin poikkeus muutoin omakotivaltaisessa Emolassa. Muutoinkin Rouhialankadun varrella on nähtävillä lähes kaikki rakennustapojen ja –tyyliin muutokset.

Emolan viimeistenkin uudisrakennusten joukossa on kuitenkin myös hyviä esimerkkejä aikansa rakentamisesta. Näiden helmien, tulevaisuuden rakennusmuistomerkkien, havaitseminen ja vaaliminen aitoina jälkipolville on myöskin osa perintömme siirtämistä.

KATU- JA VIHERALUEET

Katutila

Katutiloilla on liikenteen määrästä johtuen eri luonne pääväyliltä asuntokaduille. Se näkyy rakennuksissa, kadun leveydessä sekä osin vieläkin kadun materiaaleissa.

Aiemmin Emolassa kadut olivat sorateitä. Katujen reunoja ei kivetty, vaan ojanpenkat kasvoivat ”roskaheinää”. Nykyisellään useat asuntokadut on asfaltoitu ja samalla kaduille on rakennettu reunakiveykset. Joissain kohdin on pientareiden päällysteenä käytetty mukulakiveystä tai murskettä. Jalkakäytäviä ei Emolassa ole perinteisesti ollut kokoojakatuja lukuun ottamatta.

*Pysäköintiä Emolassa.
(Kuva Pirjo Nikkinen)*

Katujen hierarkia tulisi muistaa myös teiden pintarakenteissa. Sora on hyvä materiaali, mutta varsinkin tällaisella maastoltaan vaihtelevalla alueella sillä on rankkasateella taipumus kulkeutua veden mukana alamäkeen ja sadevesikaivoihin. Myös huoltotarve ja siitä johtuen myös huoltokustannukset ovat huomattavat. Kuitenkin alueilla, joissa maaston muodot mahdollistavat vesien virtausten hallinnan pientareiden maanpinnan muotoilemisen avulla, tulisi sorateitä säilyttää.

Missä maastonmuodot antavat myöten pientareet voisi käsitellä perinteiseen tapaan eli ei asennettaisi reunakiveyksiä vaan kadun ja pientareen raja voisi olla viivoitinsuoran sijaan eläväinen, käsintehtyn näköinen. Pientareen materiaalina voisi olla sepeli tai soramurske, jolle ajastaan leviää luonnostaan matalana kasvavia ruoho- ja heinälajeja (esim. Päämajankatu). Tällainen piennar mahdollistaisi niiden käytön jalankulkuun (mukulakiveys on vaikeakulkuinen ja erityisesti sateisella säällä vaarallinenkin) ja toisaalta nurmetettu piennar ei kestä autojen painoa. Pysäköinti tapahtuu pääosin tontilla, mutta myös pientareet ovat tärkeä pysäköintipaikka. Erityisesti vieraspaikoitus sijoittuu Emolassa, jossa pihat ovat pieniä, katujen varsille.

Kuvapari katu ympäristön ja maastonmuotojen muutoksesta kadunrakentamisen yhteydessä. (Yläkuva Matti Sikanen 1975 ja alakuva tekijän, vuodelta 2004)

Katuja ja niiden alla kulkevaa kunnallistekniikkaa kunnostettaessa tulee huomioida katujen vanha ilme. Alueilla, jossa rakennukset ja katu muodostavat selkeän, rajatun katutilan, on kadun pinnan käsittely ja korkeusasema erityisen tärkeää. Näitä ovat Revonkatu, Koulukatu ja Kokkomäenkat. Myös muualla kadun pintamateriaalien valintaan ja korkeusasemien määrittämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Liiallisia ajoratamaalauksia kapeilla asuinkaduilla tulee välttää.

Kadulla on useimmiten pääterakennus tai muutoin katu päättyy selkeästi. Nämä pääterakennukset monesti luovat ilmeen koko kadulle, niinpä niiden huoltoon ja suunnitteluun tulee kiinnittää erityistä huomioita. Myös kadun tai katunäkymän päättyessä muuhun maisemanosaan, vaikkapa puistoon tai rakentamattomaan tontinosaan, tulee kulkijalle antaa silmäniloa. Kadunpään pintamateriaalin rajauksen tulisi olla suunniteltu.

Rouhialankadun eteläpään puistokatuosuus on yleiskaavassa merkitty aluekokonaisuudeksi. Sen sijaan kadun pohjoispään rakennuskanta on suurelta osin uusiutunut ja yhtenäinen idea on hukassa. Kadun ilmettä tulisi kehittää: yhtenäinen aitatyyppi tai puurivistö tonttien tienpuoleisella rajalla toisi katutilaan sen kaipaamaa rajausta ja jatkuvuutta.

Yksi osa katutilaa ovat maisemapuut. Ne sijaitsevat yleensä tonttien puolella, mutta luovat myös katutilalle reunoja ja paikoin katon. Suurten maisemapuiden kaatamiseen tulee olla merkittävät, tutkitut ja perustellut syyt. Puiden kaataminen asemakaava-alueella on aina luvanvaraista.

Emolan alueelta tulisi tehdä erillinen suunnitelma erityisen tärkeistä maisemapuista. Suunnitelmassa tulisi huomioida myös tulevaisuuden muutokset eli nähdä puiden ominaisuudet vuosikymmenen ja -kymmenten kuluttua.

Revonkadun aukio.

Aukiot

Emolaan on, osin rakentamistavan muutoksista ja osin kaavoituksen myötä, syntynyt katuaukioita. Näiden huomiointi sekä yksittäisten rakennusten suhteen että katu- ja viheralueiden kehittämismielessä on tärkeää.

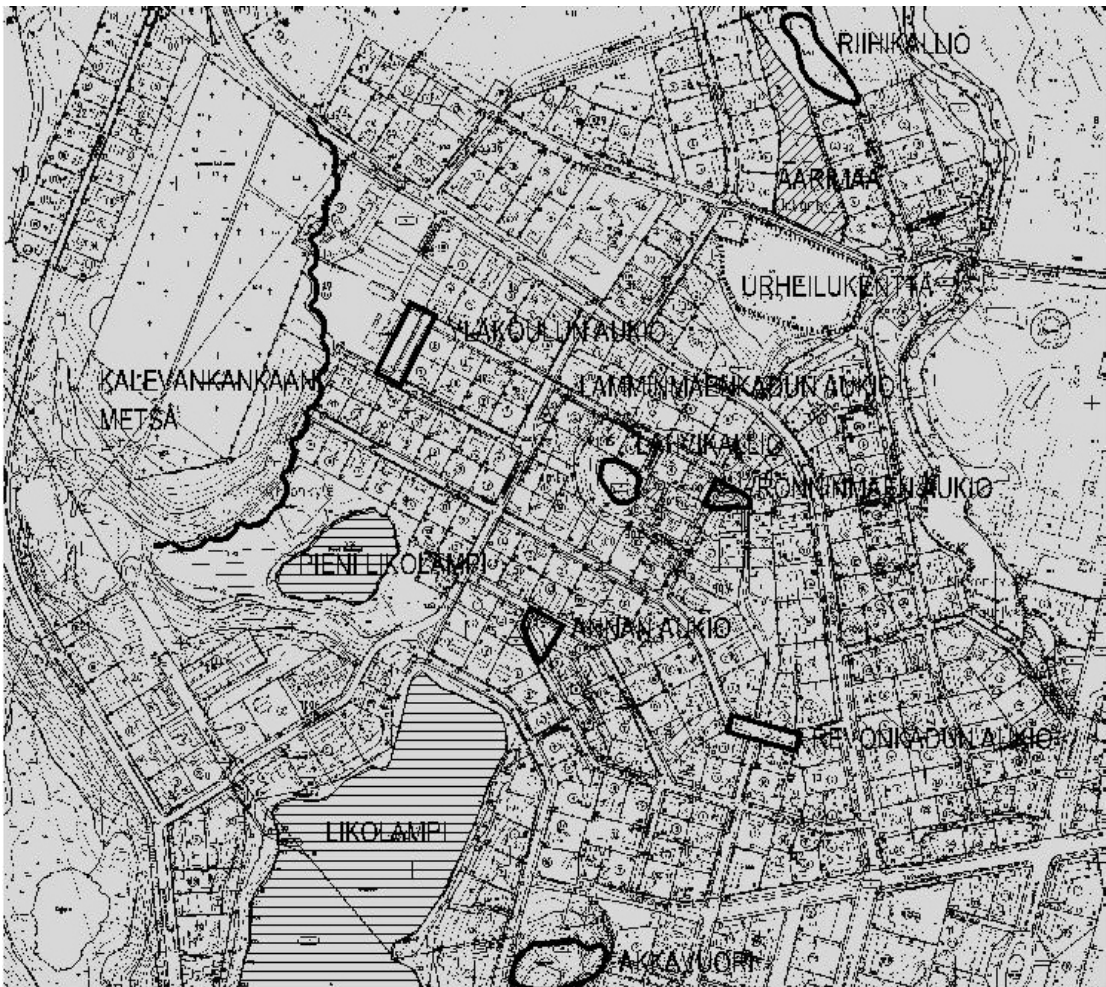
Kaikkien aukoiden tulisi olla Emolan luonteeseen ja historiaan sopivia. Pintamateriaalien tulee olla yksinkertaiset, pröystäilemättömät ja päähuomio tuleekin kiinnittää aukoiden rajaukseen. Tämä koskee sekä rakennuksia, että pienempiä elementtejä ympäristössä (mm. aitoja ja suuria puita).

Rönninmäenaukio, entisen Rönnintalon edessä, syntyi mäkirakentamisen ja kadunvarteen rakennettujen asuinrakennusten nivelkohtaan. Se näkyy 1930-luvun alussa tehdyssä rakennusten inventoinnissa. Myös Meurmanin kaavassa se on huomioitu aukiona (tosin siinä Rönnintalo on ajateltu purettavaksi tienpäätepuistikon

tieltä!). Nykyisessä asemakaavassa tiealuetta on hiukan levennetty Rönningkadun päässä ja Rönningkadun ja Landeninkujan väliin jää kolmiomainen puistokaistale. Aukion eteläreunan raja on muuttunut rakennuskannan uudistumisen myötä.

Vanhan aukion luonteen turvaaminen on tärkeää. Erityisesti tulee jatkossa kiinnittää huomiota rakennuskannan kehittämiseen aukion reunoilla. Rakennusten tulee olla historiallisilla paikoillaan, mieluiten vanhat rakennukset säilyttäen. Ulkorakennusten tulee olla mittakaavaltaan pieniä. Tonttien rajaaminen matalin esikaupunkiaidoin on hyvä. Tarkempia ohjeita piharakennuksista sekä aidoista jäljempänä.

Puistoalue tulee säilyttää avoimena. Alueella on kasvanut suuri pihlaja. Ideana pihlaja voitaisiin palauttaa vaikkapa häivyttämään suurehkon autotallin mittakaavaa. Aukiota ympäröivien tonttien reunoille ei saa istuttaa korkeita puita. Näin aukio rajautuu ympäröiviin rakennuksiin, ei niinkään kadun tai tontin rajoihin. Aukion pintamateriaaliksi sopii hyvin pientareiden nurmi ja kadun käytännölläheinen asfaltointi.

Kartta maisemallisesti tärkeistä luonnonkohteista sekä aukiot Emolassa.

Revonkadun aukio, Kansan kadun päässä, on puhtaasti Meurmanin kaavan mukaan syntynyt. Ennen kaavaa Kansankadun päätytonttien ulkorakennuksia sijaitsi nykyisellä aukiolla. Aukiolle antavat luonteen toisaalta sitä ympäröivät vanhat rakennukset, tonttien aidat sekä pohjoisreunan rajautuminen vehmaaseen jyrkähkään rinteeseen. On huomioitava myös aukion merkitys kadun päätteenä Kansankadulta päin tultaessa sekä myös Revonkatua pohjoisesta tai idästä lähestyttäessä: aukiota ympäröivät rakennukset ovat oikeastaan kaikki kadunpääterakennuksia.

Aukion pintamateriaalina on tien osalla asfaltti. Pientareiden osalla osin asfaltti (Rouhialankadun suunnasta saavuttaessa) ja osin nurmi. Samoin kadun rajausta muuttuu keskellä aukiota betonikiveyksestä vapaaksi asfaltin ja nurmen rajaksi.

Aukiota ympäröivien rakennusten säilymiseen ja kunnostamiseen tulee erityisesti pyrkiä. Rakennusten tulee säilyä mahdollisimman entisessä asussaan aukion sivuilla sekä näkymäsuunnillaan. Samoin tonttien aitausten tulee noudattaa perinteistä esikaupunkiaitaa (ks. kohta aidat).

Aukion pintamateriaalit tulee miettiä tarkemmin aukiomaisena eli ulottaa ”kova materiaali” aukion länsireunaan saakka ja näin korostaa aukion rajausta. Hierarkia kadun ja pientareen välillä voidaan säilyttää.

Lamminmäenkadun aukio juontaa juurensa vanhasta rakennuskannasta sekä osin Meurmanin kaavasta. Paikalle oli luonnostaan aukio yhden suuren tontin rakennuskannan painotuttua ylemmäs Rönninmäen ja Lahvikallion rinteelle. Kaavoituksen myötä aukiota avattiin enemmän ja yhtä rakennuksista, Lamminmäenkatu 29:ssä, on siirretty sijansa sivuun, samaan linjaan viereisen asuinrakennuksen kanssa. Aukio rajoittuu kadunvierten rakennuksiin ja tonttien aitoihin. Aukio muodostuu katualueesta sekä tontista, jossa on aiemmin sijainnut kioski.

Lamminmäenkadun mutkaan, kadun päätteeksi Likolammelta päin lähestyttäessä, on katualueelle rakennettu peltinen muuntamorakennus tms. Rakennuksesta tulee tehdä oikea kadun pääte ts. korostetaan sitä mitä ei saada piiloon. Tämä saadaan aikaan vaikkapa tekemällä rakennelman ympärille puinen kuori, jolloin sitä ei tarvitse yrittää peittää pensaiden taakse. Tuolloin aukion katuosa sekä rakentamaton kioskitontti voitaisiin avata kokonaan avoimeksi, jolloin aukion rajautuminen ja luonne tulisivat paremmin esiin.

Tämäkin aukio rajautuu pääasiassa rakennuksiin ja tonttien aitoihin. Tie halkoo aukiota ilman muutoksia asfalttipinnoitteessaan.

Yläkoulun aukio on nykyisin epämääräinen. Koulun tontin rajaaminen katulinjaan sekä kadun varren koivurivistö häivyttävät koulurakennuksen lähes kokonaan. Koulurakennuksen ja kadun välinen alue näyttää olevan lähes hoitamattomana.

Koulun ja kadun välistä ”aukiotilaa” voitaisiin hyödyntää vaikkapa koulun paikoitusalueena. Mitään koko alueen yleistä parkkialuetta ei tule tehdä, mutta koulun iltakäyttöä varten on paikoitustilaa hyvä löytyä muualtakin kuin leikkialueelta. Myös koululaistaksien ja muun saattoliikenteen kannalta olisi hyvä saada aikaan läpiajettava alue.

Paikoitusalueenakin pintamateriaali voisi olla asfaltin sijaan sora. Tuolloin alue liittyisi jouhevasti koulun pihan muutoinkin luonnonmukaiseen tunnelmaan.

Kaavoituksessa tulee selkiinnyttää koulun eteläpuolisten tonttien rakentumista. Rakennusalueet tulee osoittaa Koulu- ja Kokkomäenkatujen varsille. Nykyisin toisen tontin rakennusala on osoitettu vastapäätä koulua, koulun suuntaisesti. Paine tonttien rakentumiseen lähivuosina on ilmeinen.

Annanaukio muodostuu oikeastaan entisestä tontista, joka on kaavoituksella muutettu puistoksi. Nykyisellään tontti on lähes hoitamaton. Siltä on myöskin hävinneet perinteiset pihakasvit.

Alueen määrittäminen on vaikeaa. Puistoa tulisi hoitaa, ehkä tehden siitä kunnian osoitus entiselle omistajalleen. Tämä voisi olla perinnekasvien vaalinnan paikka. Toinen vaihtoehto olisi muuttaa puisto takaisin tontiksi. Tontin vaativasta, kolmiomaisesta, muodosta huolimatta sen rakentaminen Emolan hengen mukaan olisi mahdollista.

Leikki- ja urheilualueet

Leikkialueita on tarkastelualueella yksi, Likolammen rannalla sijaitseva, jos koulujen ja päiväkotien pihoja ei huomioida. Riihikalliolta poistettiin leikkialue sen jäädessä virkistysalueeksi. Ideana on esitetty koko Emolasta muodostettavaksi ”läpileikkävää kaupunginosaa”. Sitä se jo tavallaan onkin, tapahtuuhan suurin osa leikistä omilla piholla ja kaduilla. Siirtyminen kavereiden luo naapurin pihaan luonnollista. Lasten turvallista liikkumista Emolassa voidaan lisätä myös edellä mainituilla pientareiden hyödyntämisellä kevyenliikenteen käyttöön sekä pitämällä puistot ja viheralueet siisteinä ja niiden kasvillisuus monimuotoisena.

Väriä Likolammen leikkialueelle on toivottu ja se olisi helppo saada aikaan maalaamalla leikkivälineet uudelleen. Rannan ja leikkialueen välillä kasvava jättiläisukonputki tulee hävittää, koska se on erityisesti kesähelteillä vaarallinen lapsille. Jättiläisukonputken koskettelu aiheuttaa palovammojen kaltaisia oireita iholle.

Emolan alueella on käynnissä sukupolven vaihdos, jolloin alueen lapsimäärään on odotettavissa lisäystä. Tulisikin tutkia onko tarvetta uusille leikkialueille ja niiden mahdolliset sijoituspaikat. Omakotialueellakin leikkipaikat ovat tärkeitä, puolueettomia kokoontumispaikkoja myös vanhemmille lapsille sekä pienten lasten vanhemmille. Uuden leikkialueen sijoittaminen urheilukentän yhteyteen voisi olla luonnollinen paikka, koska kenttä toimii nykyiselläänkin perheiden yhteisenä kokoontumispaikkana.

Urheilukentän merkitys emolalaisuuteen on huomattava. Nykyisen kentän läheisyydessä on 1900 –luvun alussa sijainnut mm. tanssi- ja näyttämölava. Kenttä itsessään on muodostunut vanhan pellon paikalle ja on näin eräänlainen jatkumo vanhaan maisematyyppiin. Urheilukentän reuna-alueita tulisikin hoitaa samoin kuin peltojen reunoja: karsimalla vesakot pois ja suosimalla rajavyöhykkeillä pensastavia ja keskikorkeita puita.

Rannat

Vesakoituminen ja rehevöityminen ovat Emolan vesistöjen ongelmia. Lammet ovat matalia ja niihin kulkeutuu helposti ravinnerikasta vettä ympäröiviltä asuinalueilta. Rantojen ja vesistöjen hoito on usean toimijan yhteistyötä. Mikkelin kaupungin ympäristöstategiassa on osaltaan otettu kantaa vesistöjen hoitoon ja kunnostamiseen. Nämä toimet tulee huomioida myös Emolassa mm. rakentamalla imeytysalueita pintavesille ennen niiden johtamista avovesiin.

Kaupungin puistoalueilla tulisi tehdä vesakoiden raivaus, jolloin tulisi paremmin esiin myös Likolammen rannan puusto. Samoin rannan hoito Tavastinkadun pohjoispäässä antaisi tielle kauniin päätteen.

Emolanjoen ranta-alueet tulisi suunnitella huomioiden virkistyskäyttö. Jo nykyisellään jalankulkusilta koskineen, jokea ympäröivine puineen sekä eritoten veden solina ovat aisteja hyväilevä kokemus.

Emolanjoki syysasussa.

Muut maisemallisesti tärkeät alueet

Varsinaisia peltoalueita ei Emolassa enää ole, aarimaita lukuun ottamatta. Viljely aarimailla on lopetettu tai ainakin keskeytetty kasvitaudeista johtuen. Alueet tulee hoitaa niittämällä pari kertaa kesässä. Näin vältetään alueiden vesoittuminen. Aarimaat rajoittuvat tontteihin, osin metsään. Pellon ja metsän raja on perinteisesti ollut pensasmaisten puiden, usein pihlajan, vyöhykettä. Nämä vyöhykkeet tulee säilyttää ja myös tontit rajata puuaidalla tai pensasaidalla pellostä. Myös kunkin kiinteistön omistajan tulee huomioida tonttinsa ”selkäpuoli” eli näkymä viereiselle tontille, puistoon tai aarimaan ylitse kadulle. Tämä merkitsee rakennuksen takaseinän kunnossapitoa ja maalaamista.

Mäkien laet ovat tärkeä osa Emolaa. Riihikallio kakkäräisine mäntyineen on viehättävä, elvyttävä paikka. Lahvikallio Rönningmäen huipulla on ketomaisine kasvustoineen ja avokallioineen merkittävä maisematyyppi rikastuttamassa Emolaa. Myös näkymät yli Emolan viehättävät ja paikka on tärkeä osa lasten Emolaa: jo muutaman sentin lumikerroksen jälkeen on paikka otettu aktiiviseen mäenlaskukäyttöön.

Metsänreuna Kalevankankaalle päin on suosittua ulkoilualueita. Moni-ilmeinen ja joka askeleella muuttuva ympäristö ovat ilo silmälle. Täysikasvuinen mäntymetsä ei vaadi suuria huoltotoimia, huonokuntoisten puiden kaatoa lukuunottamatta. Sen sijaan Pienen Likolammen ympäristön hoito metsän rajaan saakka on alueelle ensiarvoisen tärkeää.

Kaikille edellä mainituille maisemallisesti tärkeille alueille sekä kaikille viher- ja virkistysalueille tulisi laatia lähiympäristösuunnitelmat. Suunnitelmissa ja käytännön toimituksissa tulisi maisemanhoidon nivoutua yhteen vesiensuojelun sekä rakennusten kunnossapidon kanssa.